

2. Je li priredil učitelj, mesto da bi šel k procesiji, (Telovo) ostenativno kako šolsko slavnost, izlet itd., naznanite to ekspresno ali brzojavno dežel. šolskemu svetu. Zahtevajte kategorično, da se taka slavnost ali izlet s pedagogičnega, versko-nravnog vzgojnega stališča, ker nasprotuje vzgoji katolicana, predloži na kak drugi dan. Pripomnite, da so takšne prireditve tudi proti sedanjim ministerjalnim naredbam.

Naznani naj to kak oče v imenu enakomislečnih, obenem pa pošljite v časopise in klub.

3. Odrečejo li učitelji ali krajni šolski sveti ali šolske občine telovadnico Orлом, tedaj upoštevajte sledeče:

a) Ima li telovadnico Sokol ali Lassal (soc. dem. telov. društvo) se pritožite na okrajni, odnosno deželni šolski svet in zahtevajte brez vsakega ozira na pedagoške posledice enake pravice za vse občane republike.

b) Če ni Sokola in Lassala potem se prav tako pritožite na okrajni, odnosno deželni šol. svet in se sklicujte na tozadevno ministerjalno naredbo, po kateri se mora telesna vzgoja kar najbolj podpirati.

c) Če se je odrekla telovadnica tako Sokolu, kakor Lassalu, potem jo tudi za Orlo ni treba zahtevati, seveda je stvar bistveno drugačna, če sedi na odločilnih mestih československa ljudska stranka.

Prosi in pritoži naj se vedno predsedstvo Orla. Vsako odbito prošnjo naznanite klubu.

4. Jeli učitelj ali učiteljska konferenca odpravila molitev, tedaj ugotovite:

a) Se je zgodilo le na podlagi sklepa učiteljske konference, se naj starši naravnost pritožijo na okrajni, odnosno deželni šolski svet in se sklicuje na odlok dež. šol. sv. za Moravo št. 13.708 z dne 15. VI. 1919., na podlagi katerega naj se razveljavi sklep učiteljske konference.

b) Če pa je to storil učitelj iz lastnega nagiba, tedaj se obnašajte takole: Če učitelj sam z otroci ne moli, a jih med molitvijo ne ruši, tedaj ga ni treba naznaniti. Vse morate natančno izvedeti — žalibog seveda od — otrok. (Denunciacija!) Če se pa onaša učitelj pohujšljivo, naznanite ga vodstvu šole, okrajnemu šol. svetu, ter se pri tem sklicujte na odlok dež. šol. sv. mor. št. 5776 z dne 12. III. 1919., glasom katerega šola pod nobenim pogojem ne sme žaliti verskega čuta učencev.

Vse slučaje naznanite klubu!

NB.: Gospodje v črnih suknjah so povsodi jednaki; enake okrožnice krožijo tudi med našimi kulturno-bojnimi klerikalnimi organizacijami, katerih glavna uloga je paziti, kako se obnaša učitelj, oblatiti ga za vsako resnično besedo v listih „Domoljubu“, „Več. listu“ in če mogoče še v „Slovencu“, nadsodniku slov. učiteljstva za časa propale Avstrije. Gospodje so trdno prepričani, da je njihova pšenica še v cvetu, medtem ko le žanjejo, kar so sejali, namreč kamenje mesto klenega zrna.

Sad dozoreva.

Italijani vedo dobro, zakaj da zapirajo v zasečenem ozemlju slovenske šole, neotvarjajo zaprtin in vrinjajo dovoljene v nezaostne prostore. Le satanska perversnost je v stanu namenoma in sistematično zastrupljati mladino narodnega sosedu ter izpodkopavati na ta način njegovo bodočo eksistenco. Za pet, deset tiskih otrok je cez noč dovoljena italijanska šola, mnogotusoci ukazevali slovenskih otrok pa naj bo obsojenih pohajkovati brez vzgoje, poučani, v predmestjih in po deželi brez oca in brez nadzorstva, brez zadrževanja in brez ljubezni, da postanejo čimprej žrtve brezmejne demoralizacije in moralne propalosti, ki so jo zanesli tuji brezvestneži v npravo najsofistnejše kraje Evrope. Naša slovenska mladina je v nevarnosti, da se pokvari v močvirju italijanske razuznanosti, da postane, ko doraste, slepo orodje, idealen material za raznarodovanje. Kdo bi bil tako naiven, da bi pričakoval od mladih ljudi, vzraslih v takih razmerah, tisto vseh odporov zmžno narodno zavest, ki edina more rešiti neosvojenjeno jugoslovenstvo? Grozne so policijske in kriminalne statistike, ki jih prinaša italijansko časopisje iz onstran demarkačne črte in obupna so svarila slovenske javnosti. Kakor plaz so preplavile zasedeno slovensko ozemlje kobilice iz italijanskega kulturnega vrta, pohajkovanje, pretepi, prostitucija, kraje, požigi, nasilstva. Kamor je stopil Turek, so pravili, tod ni zrasla več trava, kamor stopi Italijan, to vidimo s svojim očesom, tam ni več mesta ne za pravico ne za poštenje.

Ali kako rešiti pokolenje, na katerem bode, da definitivno odloči narodno pripadnost oropanih pokrajin? Gledati in čakati, to bi ne bilo nič manj zločinsko,

kajti moralna propalost se da zaježiti le v začetkih. Bo li italijansko sadje dozorelo, bo vse prizadevanje Sisifovo delo. Cvet slovenske emigracije je še v Sloveniji. Ona ima prvo besedo. P. P.

Šolska mizerija v Italiji.

List „La Scuola“ iz Milana piše: Njegova ekselencia minister Alfred Baccelli se trudi za povzdigo šolstva v povečani domovini. To je vse lepo! Toda rešiti vprašanje analfabetizma — naše prave sramote, ni lahko delo. Analfabetizem naših mas je grd madež na ugledu naše domovine, ki hoče biti velesila. Potrebna je v to prava krizarska vojna šolskih in političnih listov. Posebno južna Italija mora tu pridno sodelovati.

Mi potrebujemo najprej šol; rabimo več šol kakor mostov in cest, več šol kakor železnice — boj smo potrebni šole kakor kruha. Ne pozabljajmo na zapuščenost in zanemarjenost našega preprostega ljudstva. Minister se je lotil silnega dela. Vendar le enkrat! Zemlja Dantejeva, Galilejeva, Marconijeva i. dr. duševnih velikani, ne more ostajati dalje zadnja med narodi glede omike in napredka.

Ne pozabimo, da je pri nas v 38 pokrajinah 50 do 70 % analfabetov. V mnogih srednjih italijanskih krajih so šole le za 25 % solodolžni, 75 % naših otrok živi od solca in popolne duševne zanemarjenosti.

Edino sredstvo v izboljšanje tega položaja je ustanovitev ljudskih šol. Potrebno je takoj organizirati ljudsko šolo — danes je čas za to in nikdar več.

To je žalostna slika kulturne zaostalosti našega soseda, ki se trudi, da dohiti kulturne narode Evrope — a mi. Šola je sporno jabolko naših političnih strank, učiteljstvo pa, ki dela za povzdigo istega, predmet politične gonje in zaničevanja demagogov. A. M.

VOTJEH HREN:

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru.

Na tem zavodu sta se letošnje leto, meseca svečana priredila dva tečaja o kletarstvu, vinarstvu in sadjarstvu. Slični tečaji so se dosedaj vršili v nemškem jeziku, ki so bili za naše slovenske kmete in njih sinove brezpomembni, ker niso bili zmožni nemščine. Spominjam se, ko se je takega tečaja udeležil kmečki fant. Predavalo se je menda takrat o živinoreji in mlekarstvu. Prišel je k meni s prošnjo, da mu razložim besedo »die Euter«, ker je ni razumel. Temu zlu je pa sedaj konec, ker se je letos predavalo na tem zavodu prvič v slov. jeziku, kar je hvalevredno in vsem slojem dostopno. Vsa čast za požrtvovalni trud gre gospodom ravnatelju Znidariču in sadjarskemu učitelju Priolu, ker sta nam podarila snov v sigurni spretnosti slov. jezika. To pa ni baš lahko, ker sta omenjena gospoda morala dovršiti svoje študije v nemškem jeziku, a naša slov. literatura nam nudi še borce malo strokovnih knjig s tehničnimi izrazi za to stroko.

Tudi se namerava ustanoviti v tem letu sadjarsko društvo, ki kateremu bi naj pristopili vsi sadjereji in ga bi podpirali. Gospod Priol uvideva, da bo učiteljstvo društvu desna roka, katera bo dosegla zadnjega vsakega zaspanca, ga prebudila, poučila in pridobila za stvarno idejo o sadjarstvu, ki mu bo enkrat dobičkanosno. Da pa učitelj med ljudstvom doseže zaželeni cilj, ne zadostuje samo beseda, ampak kmetu je treba delansko dokazati, predno se ga za kaj pridobi. Ker nam je učiteljstvo vinarstvo in sadjarske šole v Mariboru pokazalo dobro voljo, bi predlagal, naj se priredi na tem zavodu med počitnicami daljši tečaj za učitelje Slov. Stajerja, na katerem bi se obširneje predavalo n. pr. o pomologiji. Poleg tega bi se priklopile praktične vaje, ker ne zadostuje samo teorija, temveč tudi praksa je važna. Posebno učitelji, ki so sedaj že izjemoma nastopili vodilna mesta, bi se naj udeležili takega tečaja. Stem bi prebavili še enkrat predmet o kmetijstvu v slovensščini, kar smo se nekoč mučili na učiteljskih v nemščini.

Spominjam se še, ko nam je učitelj kmetijstva na učiteljsku pred 14timi leti razlagal, da je beluš (špargeli) zelo dobra jed, če je pripravljena po francoski kuhinji. Kako se na ta vzgala, tega nam pa ni povedal. Ako bi se ravnateljstvo vin. sadjarske šole v Mariboru zavzelo za predlagani tečaj, bi želeli, da z druge strani še država pripomore, da se ga lahko vsak učitelj udeleži. Bo to končno le državi v korist!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Vsem okrajnim uč. društvom! Vodstvo Zaveze je na svoji zadnji seji dne 14. marca t. l. soglasno sprejelo Gangloy predlog, objavljen v zadnji številki „Tovariša“, da se v razmerju z vedno naraščajočimi stroški in izdatki zviša članarina na 10 K mesečno z naknadno odobritvijo upravnega odbora in delegacije. Od letošnje članarine 120 K prejme Zaveza 108 K, 12 K pa ostane domačemu društvu za vsakega člana. Ta zvišana članarina velja od 1. januarja t. l.

Zvonček namesto Tovariša ali Popotnika. Vodstvo Zaveze je sprejelo nadalje na isti seji sledeči predlog blagajnika tov. Luznarja: Zakonskim parom (enemu delu), vpokojencem, otroškim vrtnaricam in učiteljicam ženskih ročnih del se dopišeja namesto 1 izvoda Tovariša ali 1 izvoda Popotnika mladinski list Zvonček. To seveda na izrečno željo dotičnih, ki naj se obrnejo tozadevno potom dopisnice na širokovno tajništvo Zaveze (Učit. tiskarna). Učiteljski Tovariš se zviša za neorganizirane in za vse druge naročnike na 40 K na leto z veljavnostjo od 1. aprila t. l. naprej.

Potni fond, ki jih zbirajo okraj. učit. društva za svoje delegate h kongresu v Beogradu, naj ostanejo v upravi in razpolagi domačega društva in naj se ne pošiljajo na blagajnika Zaveze. — Vodstvo Zaveze se je obrnilo v Beograd, da se preloži nameravani kongres na velike počitnice. Upati je povoljnega odgovora. Ker bodo stroški vključ ugodnostim (glede vožnje po železnici itd.), ki jih je pričakovati, veliki, opozarjamo že sedaj posameznike in društva, da se na to pripravljajo.

Seja upravnega odbora Zaveze. Vodstvo Zaveze sklicuje na dan 1. aprila t. l. ob 9. dopoldan v Ljubljani v Učit. tiskarni sejo upravnega odbora. Dnevni red se pravočasno objavi in dostavi odborikom.

Vodstvo Zaveze.

Društvene vesti.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje na Jožefovo ob pol 10. uri dop. v šoli v Rogatcu po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. »Preobrazevanje zemeljskega obličja«. Referent tov. Zidar.
4. »Učiteljsko razsodišče«. Referent tov. Šmer.
5. Slučajnosti.

K točki 4 se naj pošljejo slučajni predlogi tovarišu Šumru v Smarje.

Ob eni uri pop. čebelarški shod pri šolskem čebelnjaku.

Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. sušca 1920 v deški šoli v Slov. Bistrici. — Udeležba je bila dobra. Predsednik tovariš Josip Sabati je pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravil vse navzoče člane, posebno pa še iz laškega ujetništva se vrnivšega tovariša Josipa Kainerja, ki je po preteku 5 let spet bil v naši sredini. Kot dragega nam gosta je pozdravil njegovega brata tovariša Jakoba Kainerja.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

Nato je sledilo poročilo tovariša Josipa Kainerja: »Med Italijani«. Pripovedoval nam je, kako trdo in neusmiljeno so ravnali Lahi z ubogimi ujetniki. Koliko tisoč naših mož in mladeničev je našlo grob v laški zemlji radi pomanjkanja hrane! Opisal je kraje, skozi katere se je vozil v južno Italijo na otok Baia v bližini Neapola, kjer je bival do svoje vrnitve. Popis teh krajev je podpiral z razglednicami. Omenil je, da je šolstvo v južni Italiji na zelo nizki stopnji. Soloobveznosti sploh ni. Pri ljudskem štetju so našli v nekem kraju 95 % analfabetov. Od takega naroda naj potem naš rod, ki biva v zasečenem ozemlju pričakuje, da bode skrbel za njegovo izobrazbo? Nadalje pravi, da je slikanje krasote laških krajev pretirano in končuje svoje poročilo z besedami: da je lepša, da neskončno lepša naša domovina. Predsednik se tovarišu za njegovo zanimivo poročilo v svojem in v imenu vseh srčno zahvali.

Članarina se določi na letnih 70 K. Kot delegatinja za zborovanje »Udruženja« v Beogradu se je prostovoljno javila tovarišica Otilija Feiglova, nadučiteljica v Slov. Bistrici.

Potem se je vršilo pobiranje članarine. Ustanovil se je pevski zbor, katerega bosta vodila tovariša Brglez in Logar. Vršila se je 1. pevka vaja, ki obeta mnogo uspeha.

Ko smo se določili, da bode prihodnje zborovanje sredi meseca maja v Gornji Polskavi, je predsednik zaključil zborovanje želeč, da bi se prihodnjega izletnega zborovanja udeležili vsi člani.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 4. t. m. v mestni osnovni šoli v Celju ob povoljni udeležbi. Posetil nas je tokrat prijatelj učiteljstva in prvobornitelj za jugoslovensko idejo g. dr. Ljudevit Pivko iz Maribora ter predaval o temi: »O vzrokih in oblikah duševnega preobrata tekoma vojne«.

Navedel in primerjal je mnoge pojave zadnjih let, skušal konstatirati kulturno razpoloženje zadnje dobe, pojasnil med drugim ideje in potrebe ruskega človeka pred vojno in med vojno in dokazal ne- navadne uspehe nemške in angleške vo-

jaške, politične in kulturne propagande. Predavanje je izzvenelo v poziv, da je idealno učiteljstvo poklicano, da gradi in popravlja, kar je zagrešla vojna nad narodom.

Navzoči društveniki so poslušali to globoko zamišljeno in zelo zanimivo predavanje, ki je izzvalo živalno odobravanje, z velikim veseljem. Tov. predsednik se je g. predavatelju v imenu društva prav prisrčno zahvalil. —

Tov. predsednik se spominja vrle članice gosp. Emice Lilekove, katero je nemila in kruta smrt izrgala iz našega društva. Njenega pogreba se je naše društvo udeležilo mnogoštevilno. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnice tov. nadz. Cernej. V znak počaščenja so zborovalci vstali in ji na ta način izkazali poslednjo čast. Tov. nadzorniku iskrena zahvala za pretresljiv nagrobni govor, preostalim naše globoko sožalje! —

Glede potovalnega fonda se sklene, da mora vsak član prispevati. Določilo se 10 K za vsakega uda. Šolski voditelji imajo znesek poslati tov. blagajničarju najkasneje do 10. marca t. l. Tov. Brinar predlaga, naj se apelira na vsa bratska društva, da ista zbirajo na sličan način za ta velevažni sklad.

Razpravljalo se je potem o uč. razsodiščih. Tov. nadzornik Cernej nam je razjasnil o tej važni konstituciji ter opozoril na njega nujno potrebo in nas prosil, naj se razmišlja o ustroju takih razsodišč. Po vsestranskem razmotrivanju se končno sklene predlog tov. Brinarja: Odbor učiteljskega društva prevzame poleg društvenih poslov to nalogo. Odbor se ima spopolniti. Vsaka stranka si izvoli po 2 zastopnika od slučaja do slučaja. Kot člana častnega sodebnega sodnega sodišča tudi šolski nadzornik in zastopnik učiteljstva. —

Učiteljska tiskarna je pred kratkem založila odpustnice, v katerih manjka rubrika: »Število šolskih poludni«. Z ozirom na važnost te rubrike se sklene, opozoriti Učiteljsko tiskarno, da postavi to rubriko zopet v odpustnico.

Ker se nadalje opaza, da so v zadnjem času društvena poročila v Učiteljskem Tovarišu tiskana z drobnimi črkami, učiteljstvo pa smatra društvena poročila kot prednost pred drugimi poročili, se sklene, opozoriti tiskarno, da to opusti ter tiska vsa društvena poročila kakor druge dopise.

Po zborovanju se je učiteljstvo zbralo v hotelu »pri Kroni«, kjer smo še slišali marsikatero zanimivo epizodo gosp. dr. Pivka. Prihodnje zborovanje se vrši v začetku majnika. Eno uro pred zborovanjem je pevška vaja.

Društvo obhaja letos petdesetletnico svojega obstanka. Ker bodejo važne točke na dnevnem redu, pridite, prosimo polnoštevilno!

+ Učiteljsko društvo za marbreški okraj je imelo svoj občni zbor dne 5. svečana 1920 v Marenbergu.

K društvu so na novo pristopili: Vlado Porekar iz Vuzenice, Ivan Muršec iz Marbrega in Ivan Stibler iz Kaplje, katere je predsednik srčno pozdravil in izrazil željo, da bi bili marljivi sodrujci na polju prosvete in v boju za naše stanovske pravice.

Nato sta podala tajnik in blagajnik svoji poročili, iz katerih je razvidno, da je preteklo društveno leto mladega društva trajalo pol leta, v katerem času je društvo dvakrat zborovalo ter imelo 3 odbore seje in da je društvo v gmotnem oziru na dobrem.

Predsednik društva tov. Mirko Lešnik je podal nato kratko poročilo o važnosti bližajočih se občinskih volitev za šolstvo ter opozarjal, da volijo občinski zastopi člani šolskih odborov in je naša sveta dolžnost, da skrbimo za to, da pridejo v iste šoli in učiteljstvu prijazni možje.

Nato se je soglasno izvolil stari odbor.

Sprejeli so se sledeči predlogi:

1.) Predlog predsednika, da daruje društvo znesek 100 K rezervnemu skladu »Zaveze«.

2.) Predlog tov. Krajnika, da se osnuje takozvana društvena »potna torba«, za katero se določijo sledeči člani kot voditelji: Simon Viher, Ivan Womer in Ivanka Vidmar.

Zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tov. Simon Viher je podal kratko poročilo o svojem delovanju ter obljubil prihodnjic obširneje poročati.

Prihodnje zborovanje bo v prvi polovici meseca aprila v Vuhredu. Stanko Lavrič, t. č. tajnik.

+ Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. marca v šolskem poslopiju v Velenju. Predsednik tov. Stopar pozdravi vse navzoče prav prisrčno, izraza veselje nad mnogoštevilno udeležbo ter otvori zborovanje. Nato poroča, da bodo odslje zborovanja vsak prvi četrtek v mesecu. Ta dan je pouka prost samo za tiste tovariše, ki se udeležijo zborovanja. Zapisnik